

64
LT

FACTS

Europos saugos ir sveikatos darbe agentūra

Dirbančio jaunimo apsauga

Jauni asmenys gali susidurti su didesne rizika darbe, nes jiems trūksta patirties, mokymo ir supratimo. Jiems reikia naudingų patarimų, informacijos, priežiūros, taip pat tinkamų, saugių ir sveikų darbo vietų. Asmenims iki 18 metų, įskaitant profesinio mokymo ir gamybinę praktiką atliekančius asmenis, ir laikinai dirbantiems mokyklų ar kolegijų moksleiviams taikomi griežtesni reikalavimai, kuriuose numatyti apribojimai dėl pavojingų veiksnių ir darbo laiko. Šiame informaciniame biuletenyje yra pateikta bendrų ir konkrečiai jauniems žmonėms skirtų sveikatos ir saugos darbe reikalavimų santrauka. Kituose informaciniuose biuleteniuose yra pateikiama daugiau patarimų, skirtų darbdaviams, darbų vadovams, jaunimui ir tėvams.

Visų darbuotojų teisinė apsauga

Kiekvienoje darbo vietoje turėtų būti tinkama sveikatos ir saugos vadybos sistema, kuri užtikrintų kiekvieno darbuotojo saugą. Šioje sistemoje ypatingą dėmesį reikėtų atkreipti į jaunų darbuotojų ir pradedančių dirbti žmonių pažeidžiamumą.

Darbdaviai, atsižvelgdami į visų amžiaus grupių darbuotojus, turi laikytis šių įsipareigojimų:

- nustatyti pavojus ir įvertinti riziką (1), įskaitant ne tik visą darbo dieną, bet ir laikinai dirbančius jaunos darbuotojus, pavyzdžiui, tuos, kurie dirba savaitgaliais, per mokslo atostogas, atliekančius profesinio mokymo arba gamybinę darbo praktiką;
- įvertinus riziką, kartu su įdarbinimo agentūromis, gamybinės darbo praktikos, stažuotių ir profesinio rengimo organizatoriais ir kt. užtikrinti saugos ir sveikatos priemones, įskaitant bet

kokias specialias priemones jauniems ar pradedantiems darbuotojams;

- tinkamai organizuoti darbą, įskaitant ir atitinkamos priežiūros sistemos parengimą, bei parengti kompetentingus prižiūrėtojus skiriant jiems pakankamai laiko savo pareigoms vykdyti;
- nustatyti visas specialiąsias priemones, kurios reikalingos pažeidžiamiems asmenims, tarp jų jauniems ir pradedantiems darbuotojams, taip pat aiškiai apibrėžti jauniems darbuotojams taikomus apribojimus, pavyzdžiui, nustatyti konkrečius reikalavimus darbui su pavojingais įrenginiais;
- teikti informaciją apie galimus rizikos veiksnius darbe ir įgyvendintas prevencines priemones;
- atitinkamai mokyti, instrukuoti ir informuoti apie naujų asmenų įdarbinimą ir stebėti darbo vietų pasikeitimą arba pokyčius darbo vietoje;
- apsaugoti itin pažeidžiamas rizikos grupes nuo joms gresiančių pavojų, įskaitant specialius jaunų darbuotojų poreikius;
- konsultuotis su darbuotojais ir jų atstovais, taip pat su jaunais darbuotojais sprendžiant sveikatos ir saugos klausimus ir konsultuoti darbuotojų atstovus apie jauniems darbuotojams taikomas priemones.

Speciali asmenų iki 18 metų teisinė apsauga (2)

Rizikos vertinimas turi būti atliktas iki tos dienos, kai jaunuoliai pradeda dirbti, ir atsižvelgta į šiuos dalykus: darbo vietą, fizikinius, biologinius ir cheminius veiksnius, darbo įrenginius ir jų

(1) Pavojus – bet koks veiksnys, kuris gali sukelti ligą arba dėl kurio galima susižeisti. Rizika – galimybė, kad tai įvyks.

(2) Čia pateikta informacija yra pagrįsta **minimaliais** Tarybos direktyvos 94/33/EB dėl dirbančio jaunimo apsaugos reikalavimais. Jūsų valstybėje narėje teisės aktų nuostatos gali būti griežtesnės, pavyzdžiui: dėl minimalaus vaikų įdarbinimo amžiaus, darbo laiko ir jiems draudžiamo darbo.

naudojimą, darbo procesus, veiksmų ir darbo organizavimą, mokymą ir instruktažą.

Paprastai *asmenims iki 18 metų NETURI būti leidžiama dirbti, jeigu:*

- viršijamos jų fizinės ar protinės galimybės;
- naudojamos nuodingos ar vėžį sukeliančios medžiagos;
- veikia spinduliuotė;
- yra itin didelis karštis, triukšmas ar vibracija;
- jei darbas susijęs su rizika, apie kurią jie dėl savo trūkstamos patirties ar nepakankamų žinių, ar dėmesio saugai negali žinoti arba kurios negali išvengti.

Asmenys, jaunesni nei 18 metų, bet vyresni nei privalomojo mokslo baigimo amžiaus, pirmiau minėtą darbą gali dirbti tik išimtiniais atvejais, jeigu:

- šis darbas yra būtinas jų profesiniam pasirėngimui;
- dirbama prižiūrint kompetentingam asmeniui;
- rizika yra sumažinta iki minimalios.

Jauniems darbuotojams nereikėtų leisti dirbti, jeigu darbe yra didelė rizika, nors buvo imtasi visų priemonių ją sumažinti.

Jaunų darbuotojų darbo laikas yra ribojamas. Tokiems darbuotojams taip pat numatomas ilgesnis poilsio laikas negu kitiems darbuotojams, be to, paprastai jauniems darbuotojams draudžiama dirbti naktį.

Vyresni nei 13 metų moksleiviai: tose valstybėse narėse, kuriose leidžiama dirbti *kai kuriems vaikams, jaunesniems, negu šalies nustatytas minimalus privalomojo mokslo baigimo amžius, yra griežtai ribojamas jų darbo laikas, nakties darbas ir darbo rūšys bei nustatytas poilsio laikas pagal amžių, be to, tokie vaikai gali dirbti tik „lengvą“ darbą, net jeigu jie yra vyresni, negu šalies nustatytas minimalus įdarbinimo amžius, kada jie gali pradėti dirbti. Prieš įdarbinant vaikus, mokyklinio amžiaus vaikų tėvai arba teisėti globėjai turi būti informuoti apie rizikos vertinimo rezultatus ir taikytinas vaikų saugos prevencijos priemones.*

Susipažinkite su savo šalies teisės aktais, kad tiksliai žinotumėte apie darbuotojų saugos reikalavimus, draudžiamus vaikams dirbti darbus, leistiną vaikų įdarbinimo amžių, darbo laiko apribojimus ar leidimų dirbti išdavimą.

Darbuotojo teisės:

Visi darbuotojai, tarp jų jauni asmenys, turi teisę:

- žinoti apie pavojus jų darbo vietoje, kaip jie privalo elgtis, kad būtų saugūs, ir kaip turi elgtis, įvykus nelaimingam atsitikimui ar avarijai;
- gauti informaciją, instruktažą ir mokymą minėtais klausimais, kurie turėtų būti teikiami nemokamai ir atitikti darbo pobūdį;
- nemokamai gauti reikalingas apsaugos priemones;
- dalyvauti sprendžiant saugos klausimus ir tartis su darbdaviu, užduoti klausimus, pranešti apie saugos reikalavimų neatitikimus ar nesaugias sąlygas.

Jeigu jaunas darbuotojas abejoja dėl kokių nors savo darbo sričių ar jam skiriamų užduočių saugos, jis turi teisę ir pareigą atkreipti savo tiesioginio darbo vadovo dėmesį į jam rūpimus dalykus. Galiausiai jaunas darbuotojas turi teisę nedirbti nesaugaus darbo. Jaunas žmogus neprivalo dirbti pavojingo darbo vien dėl to, kad tai daro jo vadovas ar bendradarbis.

Darbuotojo pareigos

Darbo sauga – kolektyvinis procesas. Nors nustatant pavojus ir įgyvendinant prevencines priemones iš esmės atsakingas darbdavys, darbuotojai taip pat turi pareigų. Pagal įstatymą visi darbuotojai, tarp jų ir jaunimas, turi rūpintis savimi ir kitais, sveikatos ir saugos klausimais turi bendradarbiauti su savo darbdaviu. Pavyzdžiui, jie privalo:

- laikytis visų saugos taisyklių, instrukcijų ir mokymo, susijusių su įrangos ir mašinų naudojimu, saugos įtaisais ar asmeninėmis saugos priemonėmis, pavyzdžiui, pirštinėmis ar kaukėmis, ir
- pranešti savo vadovui apie visus saugos ir sveikatos pavojus.

Daugiau informacijos apie jaunų darbuotojų saugą, pateiktos ir papildomuose informaciniuose biuleteniuose, galite rasti Agentūros tinklalapyje <http://ew2006.osha.eu.int/>. Patarimų prevencijos klausimais ir nuorodų į geros praktikos atvejus, sprendžiant specifinių rizikos veiksnių konkrečiose darbo vietose klausimus, rasite tinklalapyje <http://osha.eu.int/>. Informacijos šaltiniai: nacionalinės valdžios institucijos, profesinės sąjungos ir profesinės asociacijos.

Nuoroda į visą Tarybos direktyvos 94/33/EB dėl dirbančio jaunimo apsaugos tekstą: <http://osha.eu.int/data/legislation/18>

Šioje direktyvoje išdėstyti minimalūs reikalavimai, taigi svarbu žinoti visus jūsų nacionalinių teisės aktų ir rekomendacijų reikalavimus:

Daugiau informacijos suteiks Lietuvos Respublikos Valstybinė darbo inspekcija www.vdi.lt

Europos saugos ir sveikatos darbe agentūra

Gran Vía, 33, E-48009 Bilbao

Tel. (34) 944 79 43 60, faks. (34) 944 79 43 83

El. paštas: information@osha.eu.int

© Europos saugos ir sveikatos darbe agentūra. Dauginti leidžiama, nurodžius šaltinį. Printed in Belgium, 2006

